

Asia: VN/35657/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulain muuttamiseksi (ilmanlaatudirektiivi)

Ilmanlaadun turvaaminen, seuranta, hallinta, tiedottaminen ja mittausten laadunvarmennus

Kommenttinne ilmanlaadun seuranta, hallintaa, tietojen toimittamista, tietovarantoa, ympäristön tilan seuranta, tiedottamista ja mittausten laadunvarmennusta koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin (142 a–142 d, 143, 144, 144 a, 144 b ja 209 §)

THL näkee tärkeänä, että ilmanlaadun seuranta tehdään useammalla paikkakunnalla ja että kaupunkitausta-asemia sijoitetaan myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle (Tampere ja Kuopio). Tämä mahdollistaa kattavamman yleiskuvan saamisen ilmansaasteille altistumisesta Suomessa.

Ehdotettu ultrapienien hiukkasten seuranta ilman saastumisen keskittymässä, jossa pitoisuudet ovat erityisen korkeita, on kannatettavaa, sillä seurannalla saadaan tietoa altistumisen ja terveysvaikutusten arvioimiseksi sekä edelleen kaupunkisuunnittelun tueksi.

THL näkee tarkoituksenmukaisena, että sille esitetään 144 a §:ssä "Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen" uutta vastuuta ilmanlaadun terveysvaikutuksista tiedottamisessa. THL kuitenkin katsoo tärkeäksi olla mukana keskusteluissa, jos 144 a §:ssä mainitun Valtioneuvoston asetuksen mukaan "Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä pykälässä tarkoitettua tiedottamisesta ja sen toteuttamisesta, sekä näihin liittyvästä vastuunjaosta sen mukaan, kuin ilmanlaatudirektiivissä säädetään." tehdään tarkennuksia THL:n vastuulle suunnitellusta terveysvaikutuksiin liittyvästä tiedottamisesta.

Esityksen 144 b §:ssä mainitut Ilmanlaadun turvaamiseksi annettavat määräykset jättävät avoimeksi, tarkoitetaanko pykälässä lyhytaikaisia vuorokausikeskiarvojen ylityksiä vai pidempiaikaisia vuosikeskiarvojen ylityksiä. Vuosikeskiarvon ylityksessä ei lyhytkestoisella rajoituksella välttämättä pystytä vaikuttamaan pitkän aikavälin keskiarvopitoisuuden vähenemiseen riittävästi.

Esityksen 144 b §:n rajoituksia ja keskeytyksiä määrättäessä tulisi varmistaa, etteivät toimenpiteet johda asukkaiden epätasa-arvoiseen kohteluun. Erityisesti olisi selkeytettävä, koskevatko mahdolliset rajoitukset ainoastaan mittausaseman välitöntä lähiympäristöä vai kaikkia niitä aluetyyppejä, joita kyseinen mittausasema edustaa. Mikäli rajoituksia asetetaan vain mittausaseman lähiympäristöön, on muilla vastaavilla alueilla raja-arvojen ylittyminen ja väestön altistuminen

korkeille pitoisuuksille edelleen mahdollista, mikä voi heikentää sääntelyn vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta.

Huolimatta siitä, että liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämisestä säädetään muualla lainsäädännössä, THL näkee tärkeäksi, että kunnalla on mahdollisuus hyödyntää kaikkia vaikuttavia keinoja ilmanlaadun parantamista koskevan suunnitelman toimeenpanemiseksi (144 b §). Tässä yhteydessä tulisi varmistaa, että myös liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentäminen on tosiasiallisesti käytettävissä oleva keino osana suunnitelman toteutusta, sillä liikenne on keskeinen ilmanlaatuun vaikuttava päästölähde erityisesti kaupunkialueilla.

Ilmanlaadun parantamista koskevat suunnitelmat

Kommenttinne ilmansuojelusuunnitelmaa koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin (145 ja 145 a–145 c §)

THL pitää tärkeänä, että ilmansuojelusuunnitelmissa huomioidaan erityisesti herkäät ja haavoittuvat väestöryhmät. Näiden ryhmien suojeleminen on keskeistä ja heidän mahdollisuutensa välttää tai vähentää altistumista voivat olla rajalliset. Samalla herkkien ryhmien huomioiminen edistää koko väestön terveyden suojelemista, koska heitä turvaavat toimenpiteet edellyttävät riittävän kattavia ja tehokkaita päästöjen vähennyksiä ja alentavat ilmansaastepitoisuuksia kaikille.

Kommenttinne ilmansuojelun etenemissuunnitelmaa koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin (145 d – 145 e §)

THL pitää perusteltuna, että ilmansuojelun etenemissuunnitelmissa kiinnitetään erityistä huomiota herkkiin ja haavoittuviin väestöryhmiin, kuten 145 d §:ssä edellytetään. Ilmansaasteiden haitalliset vaikutukset kohdistuvat näihin ryhmiin keskimääräistä voimakkaammin, ja heidän mahdollisuutensa välttää altistumista ovat usein rajallisemmat. Herkkien ja haavoittuvien ryhmien suojeleminen edellyttää riittävän vaikuttavia ja kattavia päästövähennystoimia, jotka samalla parantavat ilmanlaatua ja terveyden suojelua koko väestössä sekä tukevat väestön yhdenvertaista kohtelua.

Kommenttinne lyhyen aikavälin toimintasuunnitelmaa koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin (146 §, ja 146 a)

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne suunnitelmien laatimisen määräaikoja, päivittämistä, laatimismenettelyä, tiedottamista ja tietojen toimittamista koskeviin pykäliin ja niiden perusteluihin (147 ja 147 a)

Ei lausuttavaa.

Raja-arvojen saavuttamisen määräaikojen pidentäminen ja päästöosuuksia koskevat poikkeukset

Kommenttinne pykäliin ja niiden perusteluihin (147 b, 148 ja 148 a §)

THL katsoo, että raja-arvojen noudattamisen varmistaminen edellyttää ensisijaisesti aktiivisia toimia päästöjen vähentämiseksi ja altistumisen ehkäisemiseksi, kuitenkin liikenneturvallisuus huomioiden. Esityksen 148 §:ssä mainitun ylityksiä koskevan selvityksen tulisi olla toissijainen ja käytössä lähinnä poikkeuksellisissa tilanteissa, eikä sen tulisi korvata varsinaisia ilmansuojelutoimia silloin, kun ylitykset ovat toistuvia tai ennakoitavissa.

THL kaipaa täsmennystä, mitä 148 §:ssä tarkoitetaan alueilla, joilla PM10-hiukkasten raja-arvojen katsotaan ylittävän hiekoituksesta tai suolauksesta johtuvan hiukkaskuormituksen vuoksi. Lakitekstissä jää epäselväksi, viitataan tällaisilla alueilla ainoastaan mittausaseman välittömään lähiympäristöön vai kaikkiin niihin aluetyyppeihin, joita kyseinen mittausasema edustaa. Selkeä rajaus on tärkeä, jotta raja-arvojen noudattamisen varmistaminen, väestön altistumisen arviointi ja tarvittavien toimien kohdentaminen toteutuvat yhdenvertaisesti ja vaikuttavasti.

Vireillepano-oikeus, muutoksenhaku ja valitusoikeus

Kommenttinne pykäliin ja niiden perusteluihin (186, 186 a, 190, 191, 194 a, 194 b ja 195 §)

Ei lausuttavaa.

Valtioiden rajat ylittävät epäpuhtaudet ja yhteistyö

Kommenttinne pykälään ja sen perusteluihin (211 a §)

THL kannattaa ehdotusta valtioiden välisestä yhteistyöstä ilmansaasteiden pitoisuuksien alentamiseksi tapauksissa, joissa naapurivaltiosta tuleva kaukokulkeuma aiheuttaa ympäristön laatuvaatimusten ylittymisen Suomessa. Näin pystytään myös vähentämään kaukokulkeuman aiheuttamia terveyshaittoja Suomessa.

Muut huomionne esityksestä

Kommenttinne ehdotuksen vaikutuksista (HE-luonnoksen luvut 4.2.1–4.2.3)

4.2.1. Taloudelliset vaikutukset: Ehdotetulla sääntelyllä on jonkin verran vaikutuksia THL:n tehtäviin, lähinnä ilmansaastekomponenttien terveysvaikutuksia ja suojautumiskeinoja koskevan tiedon tuottamisessa ja jakamisessa. Resurssitarpeet kohdistuvat pääasiassa materiaalien tuottamiseen.

4.2.3. Viranomaisvaikutukset: perustelumuiustiossa viitataan laajennukseen, joka koskisi myös pienhiukkasten näytteenottoa. Tarkoitetaanko tällä kuitenkin typpidioksidin eikä pienhiukkasten näytteenottoa?

Muut kommenttinne esityksestä

THL kiinnittää huomiota siihen, että raja-arvon käsite jää määritelmässä (s. 54) osin epäselväksi. Esimerkiksi PM2.5-pitoisuuden osalta ei ole yksiselitteistä, viitataanko raja-arvolla pelkästään pitoisuustasoon (25 µg/m³) vai sisältääkö raja-arvon käsite myös sallitun ylitysmäärän (18 vrk/vuosi). Selkeämpi terminologinen erottelu parantaisi sääntelyn ymmärrettävyyttä, sovellettavuutta ja viestittävyttä.

Siponen Taina
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL

